DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

Írta és szerkesztette:

Dr. Komiszár Lajos

Munkatárs:
Tóth Krisztián

A színes felvételeket készítette:
dr. Schmidt Gábor és
Tóth Krisztián

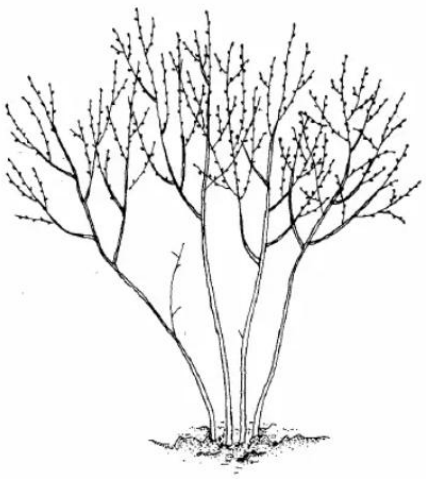

Ifjításra szoruló – váró díszcserje

… „ifjítás” bár elterjedt, de hibás visszametszéssel.

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet, Dísznövénytermesztési és Dendrológiai Tanszék
1118 Budapest, Villányi út 29-43. Honlap: https://tajepiteszet.uni-mate.hu/disznoveny E-mail: disznoveny@uni-mate.hu

DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

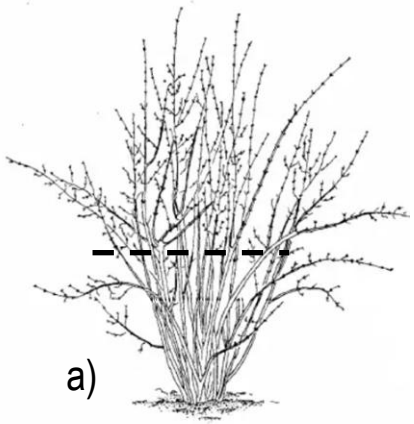

Ifjításra szoruló és érdemes díszcserje ilyen is lehet

Díszcserjék ifjítása megújíthatja a virágzásukat is. Idővel ugyanis *gyengülhet* a díszcserjéknek (is) a növekedése és az egyben akár az ún. virágosak, *a virágzása* is. Ez *leginkább* sűrűn állásuk, besűrűsödésük és még különösen a legalább időnkénti *metszésüknek is az elmaradása*, *a gondatlanságuk következménye*, velejárója. Ilyenkor többnyire nagyon *felkopaszodnak*, alapjuk már csúnya seprűhöz is hasonlíthat és *alig virágoznak*, még ha különben ún. virágos díszcserjék is lennének. Ezesetben is viszont, még általában jól vissza ifjíthatók, alapjuktól – alulról – újra nevelhetők.

Ezzel szinte mindig érdemes legalábbis megpróbálkozni, még a költségesebb, munkaigényesebb *újra telepítés* – ültetés helyett is. Ami után a már jó cserje *kifejlődés* rendszerint *sokkal lassúbb is*!

DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

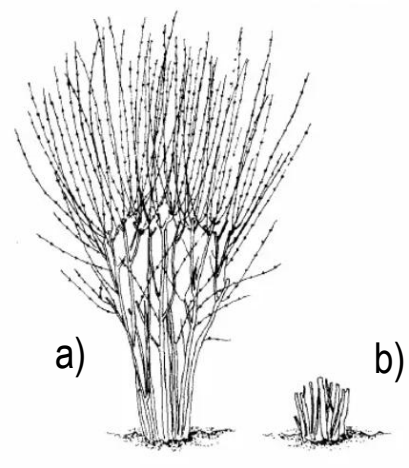

„A javítottnak” is mondható szokásos visszavágási mód (a), az ifjításra érdemes cserjénél visszavágottan (b) csak jobb kinézetet eredményezhet

A helytelen díszcserje ifjítási, felújítási mód sajnos az elterjedt, gyakran követett;
Ennek során, a már *ifjításra szoruló* – váró – *díszcserje minden ágát tövig*, vagy tőközelben, illetve szinte mintegy ún. tarra vágják vissza;
Vagy pedig közel fél méterre a földfelszín felett és *azonos magasságban levágják* – lefűrészelik. Ez ugyan egyszerű lehet. Viszont különösen az ezt követően, szokásosan már magára is maradó így „ifjított” díszcserje, a majd sok előtörő erős, ún. vizhajtásinak is a megmaradásakor, már 1-2 éven belül, ugyanúgy mint ezelőtt, újra nem nő jól és alig virágzik. Ami persze aligha lehet a díszcserjék kívánatos helyesen – jól ifjítása! *Ezt kerülni kell!*

Czáka Sarolta – Valló László ábrák készítője:
Krasznainé Dr. Imre Katalin 1991 nyomán

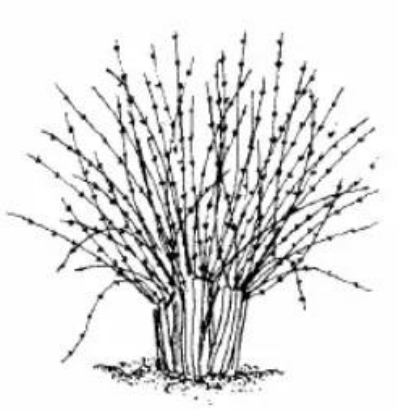
DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

***Ifjításra* még érdemes** felkopaszodott, megöregedett díszcserje (a), helyes ifjításához *helyesen visszavágva* (b)

A helyes díszcserje ifjítási-felújítási mód első művelete is, az erre már rászoruló díszcserje valamennyi ágának is, a metszőollóval vagy inkább már ágvágóval vagy fűrésszel levágása lehet. Mégpedig a téli, télvégi nyugalmi időszakban. Ezután hozzá lehet férni a tövéhez. Amiből a legöregebb és már száraz ágak, kerüljenek tőből eltávolításra.
Szintén az eredetüknél - tövüknél jó le- kimetszeni a sűrítő és belső ágakat, vesszőket is. A gyengébb ágakat viszont már legjobb rövidre vágni, 20-30 cm-nél hosszabban ne is maradjanak meg.
Ily módon azután, eltérő hosszúságúra hagyott - vágott - csonkok majd különféleképpen is hajthatnak ki tavasszal, ami már tetszetősebb is lehet, a helytelenül azonos magasságban szokásos lefűrészelésük utáni kinézetűeknél.

DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

Sok új hajtást hoz az ifjításhoz visszavágott díszcserje

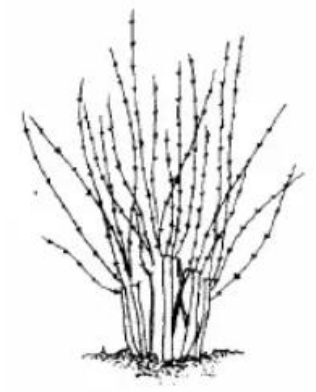
Az ifjításhoz visszavágás után, tavasztól fejlődő sok hajtásból, az ún. *hajtásválogatás*, már az elkövetkező *nyáron* el/végzése során, az összes fejlődött hajtás közel egyharmadát, és közöttük elsősorban a kedvezőtlen helyzetűeket, a sűrűn állókat lehetőleg tőből csonkmentesen el is kell távolítani! Csonkjaiból ugyanis különben hamar, már nem kívánatosan, hajthatnának.

Az *ifjításhoz visszavágást követően* egy évvel, a hajtásokból, az időközben vessző vált áttelelő vesszőket kell ritkítani.

A feleslegesen sűrítőket szintén tőből, csonkmentesen ki/levágásukkal jó eltávolítani.

Mégpedig úgy hogy ez is segítse az ifjított díszcserje természetes alakjához közelítést. Ehhez is az ilyenkor megmaradó vesszőket, az egyharmad-egynegyed részük levágásával, vissza is kell vágni (kurtítani).

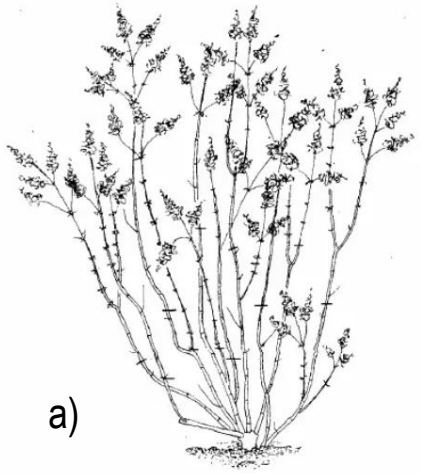
A *ritkítás így folytatódjon* még tovább, de a következő években már egyre kevesebb metszéssel. Miáltal csökken a túlzott hajtásfejlődés. Valamint fokozatosan *helyre áll*, az így ifjított díszcserje növekedési egyensúlya és ha virágos, majd mind szebben is virágozhat.

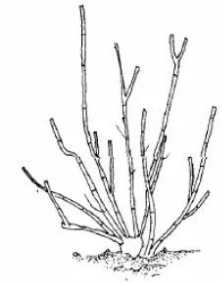
Jó újjá neveléséhez várhatóan elegendő számú, jó hajtást kiválogató – megtartó hajtásválogatás utáni állapot

A továbbiakban, az ily módon kialakuló újra jó állapotot kell folyamatosan megtartani. Éspedig az erre hivatott megfelelő már ún. *fenntartó metszések* szükség szerinti és mindig helyesen végzésével. Akár egészen addig, amíg a folyamatos jó fenntartásra törekedve is, *elkerülhetetlenül* csak szükségessé nem válik mégis már egy újabb ifjítás.

A díszcserje ifjítás ugyanis ismételhető, akár többször is, ha ez szükséges és ehhez a meglévő gyökérzet továbbra is elegendő tápanyagot tud még ehhez majd felvenni.

a)

b)

Ifjítás is a visszavágás(uk) tavasszal, az ún. **félcserjék esetében**.
Ezek 1-2 m magasra is nőhetnek.
A tavasztól kifejlődő hajtásaik azonban rendszerint legfeljebb alul fásodhatnak meg télig, átteleléshez megfelelő méretben. Ezért minden télen át, legalábbis az alsó fásodott, részükig vissza is szoktak fagyni. Így viselkedik több melegigényes cserje is. Például az illatos barátcserje (*Vitex agnus-castus*).
Ha kivételesen, az enyhébb télen mégis ilyen nagy mértékű visszafagyás nélkül átvészelik, akkor is célszerű mindegyiküket talajszintig -tövig- vagy a vastagabb águkat visszavágni, miután így eléggé „öntartóak”, vagyis tömöttek, legalábbis kevésbé szétesők lehetnek, és így ezáltal is, a kinézetük mutatósabb-szebb és virágzásuk pedig gazdagabb, látványosabb lehet.

A hajtásaikon, a fiatalon visszacsípésük után fejlődő oldalhajtásaikon virágzó közönséges nyáriorgona, illatos~, változatos~ is, (*Buddleja davidii*) (variablilis), (a) minden tél után rövidre visszavágása után (b), majd tavasztól sok hajtást és ezekben nyáron át sok virágot hoz/hat, más félcserjékhez hasonlóan

DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

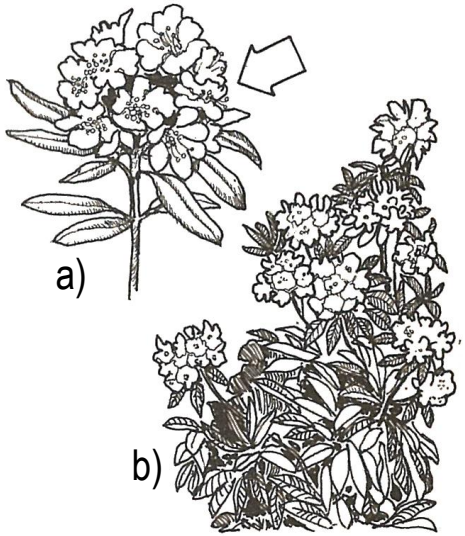

Caryopteris incana - kínai kékszakáll ilyen is lehet

Az efféle ifjításnak, a tél utáni, talajszint közeléig is visszavágással, természetesen az ismétlése – ismétlődése még szintén lehetséges. Ez tehát akár többször ismételve is ,addig lehet eredményes, amíg a tél utáni visszavágást, elegendő – megfelelő számú és erős, jó hajtás fejlesztése, de legalábbis még éppen megfelelő hajtásfejlesztés követi tavaszonként. Vagyis addig, amíg ennek tápanyagszükségletét még képes a gyökerek tápanyagfelvétele biztosítani.

Figyelemre méltó, elterjedtebb félcserjék etekintetben is, a bokorherék, lednekfürtök (*Lespedesa sp.*-k) és a kék sudárzsálya, kék ajak~, sudár~ (*Perovskia abrotanoides*, syn.: *Salvia abrotanoides*), a kékszakállok, szakálvirágok (*Caryopteris* sp.-k), a szálkamenták, tarajmenták (*Elsholzia* sp.-k)

DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

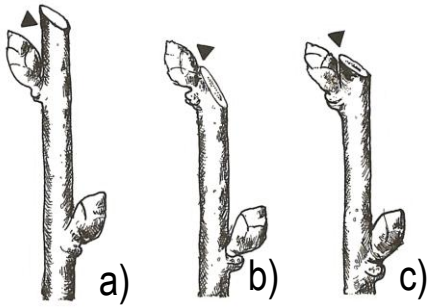

A rododenronok, hangarózsák, havasszépék, havasi rózsák, azáleák *(Rhododendron sp.-k)* (a) és az erikák (*Erica sp*.-k) (alsó) (b) pompás virágai is a vesszőik csúcsán virulhatnak

Díszcserje ifjítás(ok) is tulajdonképpen még, a *csúcsrügyükből* viruló *díszcserjék esetében* is, a bármelyiküknek az akár mintegy ilyen, ifjítás módjára történő, és másképpen nem is szükséges metszése.

A rododenronok, hangarózsák, havasszépék, havasi rózsák, azáleák (*Rhododendron sp*.-k) is, a csúcsrügyükből viruló cserjék egyike, a metszése pedig kizárólag mintegy ifjító lehet; abból adódóan is, hogy még az erősebb metszést is tűrik; Amikor ez, legalábbis az idősebb korukban szükségessé válik, akár amiatt, hogy fény hiányában, az alsó részeikben már többnyire csúfoskodóan is felkopaszodtak. Ilyenkor ugyanis, ifjítás módjára is, a hosszú és, a különben örökzöldek esetében is, általában egyben legalábbis nagyobb levéltelen egy vagy több ilyen águk, egy tőlük sokkal messzebb és lejjebb lévő oldalágukra metszhető vissza.

DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

Nagy rügyű díszcserjék helytelen (a és b) és helyes (c) vessző visszavágása

Minden Hortenzia (*Hydrangea sp.*-k) legalább, többé-kevésbé nagy csúcsrügyű is

A hortenziák (*Hydrangea sp*.-k) pedig az impozáns virágzatukat, a virágzásuk előtt már egy évvel előbb kifejlődő és a virágkezdeményeket rejtő csúcsi rügyeikből hozzák, amelyeket a téli vagy tavaszi metszésük eltávolítaná.

Ellenben olyankor amikor, ha kiváltképpen a télre legalábbis részben szinte zölden hajtásként maradó, télig teljesen eléggé meg nem fásodó, és csúcsukon virágrügyes vesszőik legalábbis egy része, a nem is ritka esetben, télen át, kisebb-nagyobb mértékben elfagy, a virágkezdeményeket tartalmazó csúcsrügyükkel együtt. Ilyenkor azonkívül, hogy emiatt elmarad az azévi virágzás, csak szükségessé válik a metszésük tél végén-tavasszal, éspedig amint hajtani kezdenek és így már biztonságosan megállapítható, hogy meddig fagytak el. Ha ekkor a szükségesnél is mélyebben, a még élő vesszőaljaik, akár egészen a legalsó 1-2(-3) rügyéig kerülnek visszavágásra és még az el sem fagyott vesszők is, akkor egyben megtörténhet a megifjításuk első művelete is, amennyiben már amúgy is ifjításra „szorultak”.

A bugás hortenzia, tenyeres ~ (*Hydrangea paniculata* ’Grandiflora’) virágzása is lehet különösen gazdag, mint a nemes kerti rózsáké, akkor ha az egyben ugyancsak egyféle ifjítás (a) elvégzését is jelentő módon, a tavaszi erős visszametszésekor oly módon, hogy valamennyi előző évben fejlődött hajtásból lett vesszője, néhány rügyéig kerül visszavágásra.

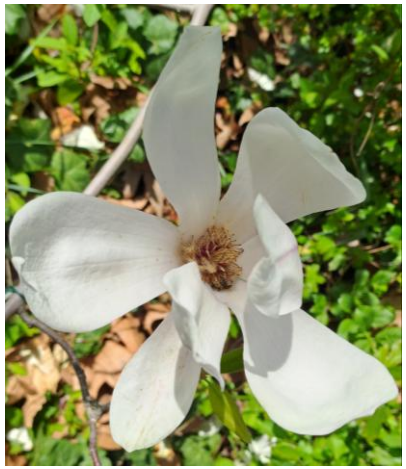
DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

A fásbazsarózsa cserje (*Paeonia suffruticosa*) ifjítása legalább két részletben történjen meg

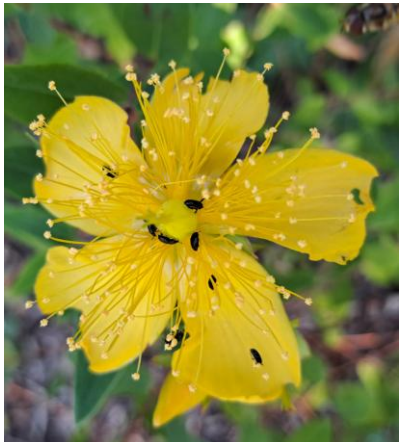
A fás bazsarózsacserje, pompás~, kínai b. *(Paeonia suffruticosa) (arborea, montana)* csúcsrügyei is, a virágkezdeményeket rejtők amelyeket a visszavágás eltávolítana. Csupán a beteg, elszáradt, elpusztult részeiket kell tőből kivágni tél végén, még az újra hajtásuk előtt. Az **ifjításuk**, akár már túlságos felnyurgulásuk miatt indokolttá válásakor is, előbb egyszerre, lehetőleg egyenletes eloszlásban, az ágai fele száma kerüljön, a talajszinthez legközelebbi legalább egy, de legfeljebb 2-3 fejlett rügy felett lemetszésre. Majd a következő vagy méginkább csak az ezutáni tél végén, kihajtásuk előtt kerüljenek hasonlóképpen levágásra, a még le nem vágott ágai. Ezzel egyben megtörténik a *rész(leg)es ifjítás elvégzésével* is.

A *magnólia cserjék* (*Magnolia sp.*-k) *ifjítása*, a bármelyikük az akár túlzott felmagasodása, szétterülté válása miatt is elkerülhetetlenné válásakor, legfeljebb a **fás bazsarózsa cserje** *ifjításához hasonlóan*, lehetőleg ***legalább két részben történjen meg***. Mégpedig a tetszetős bokorforma megőrzésével is!

A magnólia cserjék, magnóliák (*Magnolia sp.-k*) legfeljebb több részben ifjítása ajánlható

DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

A bőrlevelű, örökzöld orbáncfű faj (*Hypericum calycinum*)

Újító ifjítás, lehetséges még a következők szerint is. Érdemes velük is legalább megpróbálkozni.

A *bőrlevelű, örökzöld orbáncfű* faj (*Hypericum calycinum*), cserje vagy örökzöld kis bokor, vagy félörökzöld, ha erős a téli hideg. Ez amellett, hogy magától is hoz nyáron hajtásokat, leveleket, virágokat is, az ugyancsak mintegy ifjítása megoldásaként is a tavaszi visszavágás(á)t is jól elviseli.

Ezután nem is csúfoskodnak tovább, a tél után visszamaradt maradványai.

A *füge, édes~* (*Ficus carica*), ami díszcserjének is minősülhet, különösen ha éppen nincs termése, több részletben is végezhető ifjítása is lehetséges. Jól újul/hat. Éveken át is ifjítható – megújulhat és kordában tartható mérettartó lehet ilyen módon (is).

A *füge, édes~*, (*Ficus carica*)

A fűz cserjék-bokrok (*Salix sp.*-k), akár mindegyikének, a nagyon elöregedése után is lehetséges, az erős metszéssel fiatalítása-ifjítása is. Ez segítheti akár a jó bokorforma tartásukat is.

Kecskefűz, leány~, pálma~, (*Salix caprea*), metszése és egyben az ifjítása is az elvirágzása után történjen.

DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

A ragyogólevelű madárbirs *(Cotoneaster divaricatus)*

A *madárbirsek, kőnaspolyák* (*Cotoneaster sp.*-k), a lombhullatók, de az örökzöldek is, annyira is jól *tűrik a metszést,* hogy a tél végi - tavaszi *ifjításuk* jó megoldását is jelentő erős, visszametszésük után is jól virulnak. Az ilyen visszametszéseik is lehetőleg oldalág felett kerüljenek sorra, a metszés nyomában legalább némileg majd pedig mielőbbi teljes takarása érdekében is.

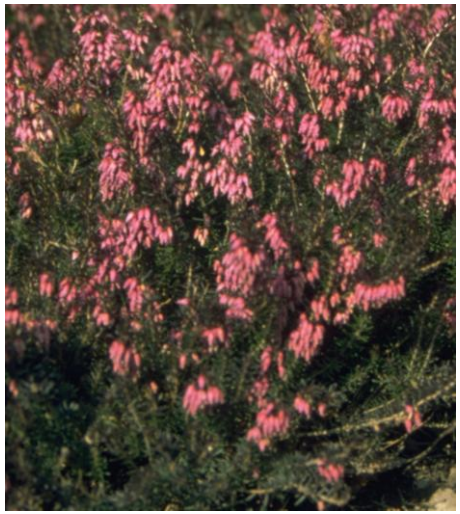
Az *aranycserjék, ~fák* (*Forsythia sp.*-k) **ifjítása** is lehet egyben, a legalább legöregebb, sokágassá és alig virágzóvá is vált belső águk-gallyuk tőből kivágása. Ez egyben helyet teremt, az új vesszőik jól kifejlődéséhez is.

A közönséges levendula, angol~, keskenylevelű~, valódi~ *(Lavandula angustifolia, L. officinalis)*

A *levendulák* (*Lavandula sp.*-k), a már idős fás részeiket érintve már káros metszésétől legjobb tartózkodni. Viszont, mivel örökzöld cserjék, a télen is lombos-leveles részeiknek, csupán a csak szigorú teleken fagytól károsodó részeinek, tavasszal szokásos lemetszése helyett, a jól meg is **ifjítható** erősen visszavágásával már meg is ifjító lehet.

DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

Az alpesi hanga
(Erica carnea)

A csarabok (*Calluna sp*.-k) és *hangák*, *erikák* (*Erica sp*.-k), a mérettartásuk és a tömören maradásuk érdekében is ún. idősebb részeikbe vágás nélkül(i) ajánlatos alapos visszavágásuk, minden tavasszal, egyben ugyancsak mindegyiküknek az ifjítója is. Ehhez egyik kézzel csomóba fogva egy részüket ez a másik kézzel metszőollóval egyszerűen egyszer levágva és az folytatható a teljes egészük minden levágandó részének mindegyike levágásával.

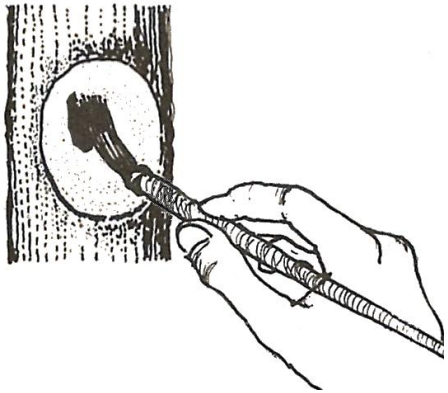

A kínai lilabogyó
(*Callicarpa bodinieri)*

A lilabogyók, szépbogyók (*Callicarpa sp*-k) fiatalon még fagyérzékenységük miatt visszafagyva, az esetükben is lényegében a fiatalításuk elérésével is együttjáró erősebb visszavágásuk válhat-szükségessé, utána képesek már jól megújulni is.

Peter Himmelhuber 1996 nyomán.

DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

Sebet védhet beszáradástól fertőzésektől még egyszerű olajfesték is

Valamennyi ifjításra visszavágást követően feltűnő fém húszforintosnál nagyobb méretű *metszési – vágási - fűrészelési sebek*, lehetőleg jó sebfestő anyaggal bekenése se maradjon el, a különben lehetséges további pusztulásuk ellen. A cserjető köré kerüljön elterítésre mintegy vizesvödörnyi érett szervestrágya, de legalábbis jó komposztföld; Majd ez a felső gyökerek sérülése nélküli óvatos beásása is történjen meg, lehetőleg ásóvillával (gyökérzetkímélő).

Ugyanis a fás növények tartalék tápanyagai az idősebb fás részeiben raktározódnak.

Ezek a tartalékok pedig az ifjítás elvégzéséhez szokásos visszametszésekor, a díszcserje számára a levágott részeivel együtt jelentős részben megsemmisül. Legalábbis száraz tavaszon, legalább egy alkalommal, alapos beöntözést is kapjon, az ifjításához visszavágott díszcserje. Valamint az akár érett komposzttal talajtakarása se maradjon el. Az ilyen gondoskodás is gyorsabb jó cserjeújulást eredményezhet.

MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

A ***díszcserjék ifjításai*** szakmai ismertető összeállításához

figyelembe vett díszcserjék a tudományos nevük sorrendjében

Buddleja davidii (variabilis) 'Pink Delight' - illatos nyáriorgona, változatos~ 'Pink Delight' fajtája

DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Callicarpa bodinieri var. giraldii **-** kínai lilabogyó, szépbogyó

DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

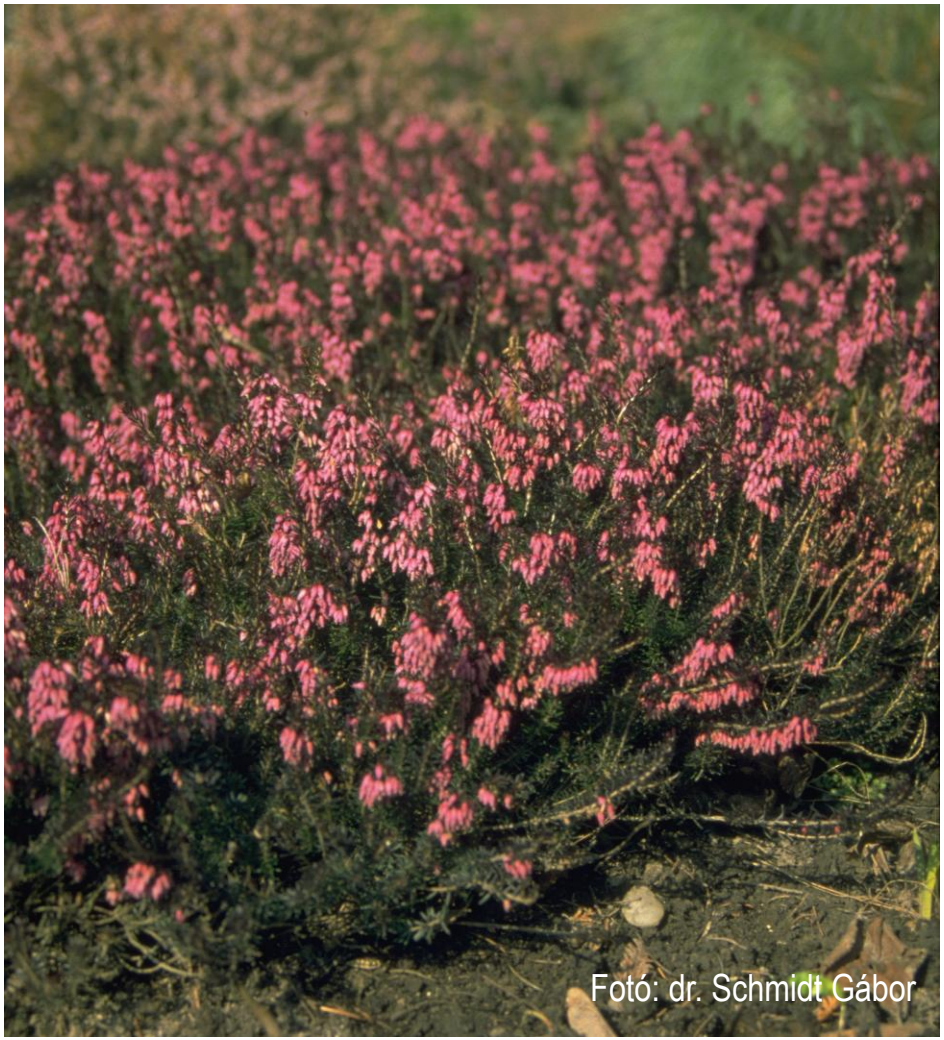
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Calluna (Erica) vulgaris – csarab, „erika”, „hanga”

DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Erica carnea (herbacea) - alpesi hanga, hússzínű~

DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

Caryopteris incana - kínai kékszakáll

Caryopteris × clandonensis - angol kékszakáll, angol szakáll~

DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Cotoneaster divaricatus - ragyogólevelű madárbirs, ~kőnaspolya

DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

Elsholtzia stauntonii 'Alba' - kései szálkamenta, ~tarajmenta 'Alba' fajtája

DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Ficus carica - füge(fa), édes~

DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

Forsythia × *intermedia* - kerti aranycserje, aranyfa, forzicia

DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

Hydrangea arborescens 'Annabelle' - cserjés hortenzia, kereklevelű ~ 'Annabelle' fajtája

DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

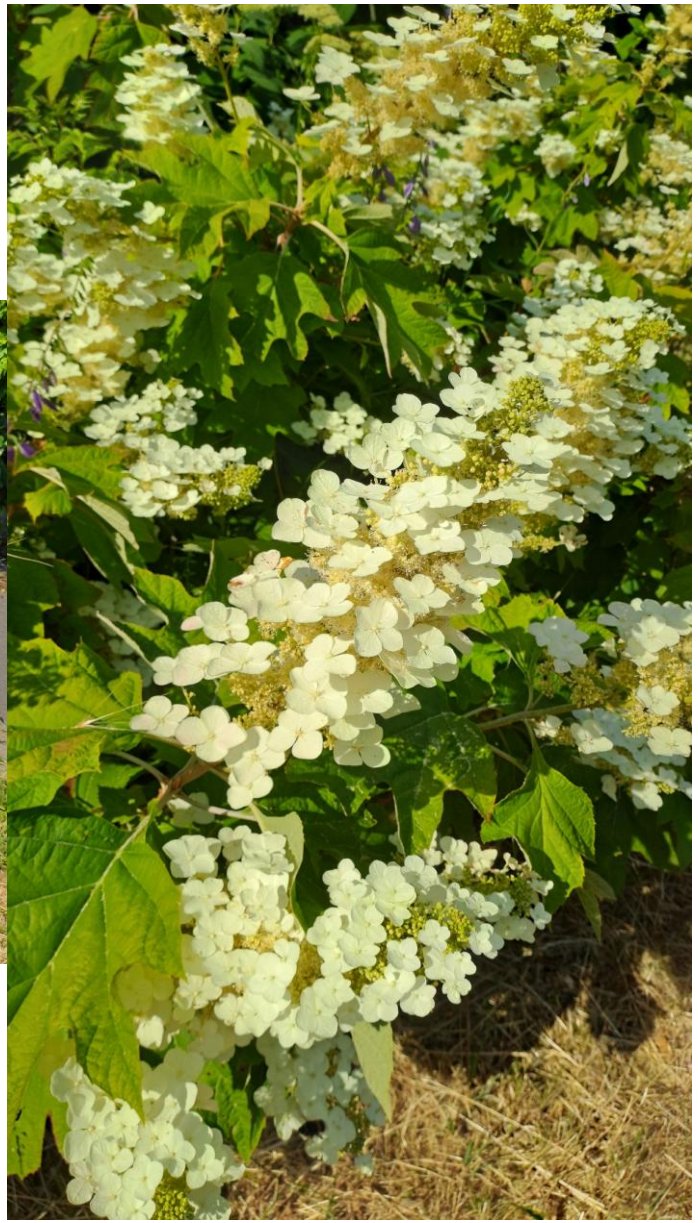

Hydrangea arborescens 'Grandiflora' - cserjés hortenzia, kereklevelű ~ 'Grandiflora' fajtája

DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

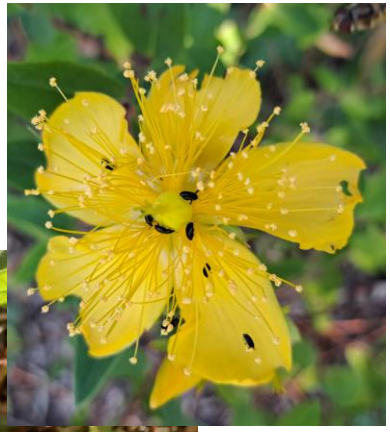

Hydrangea quercifolia 'Alice' - tölgylevelű hortenzia 'Alice' fajtája

DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Hypericum calycinum - örökzöld orbáncfű, bőrlevelű~, kelyhes~

DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

Lavandula angustifolia (officinalis) - közönséges levendula, angol~, keskenylevelű ~, (orvosi) valódi~

DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Lespedeza thunbergii (sieboldii) - kései bokorhere, ~bókoló

DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

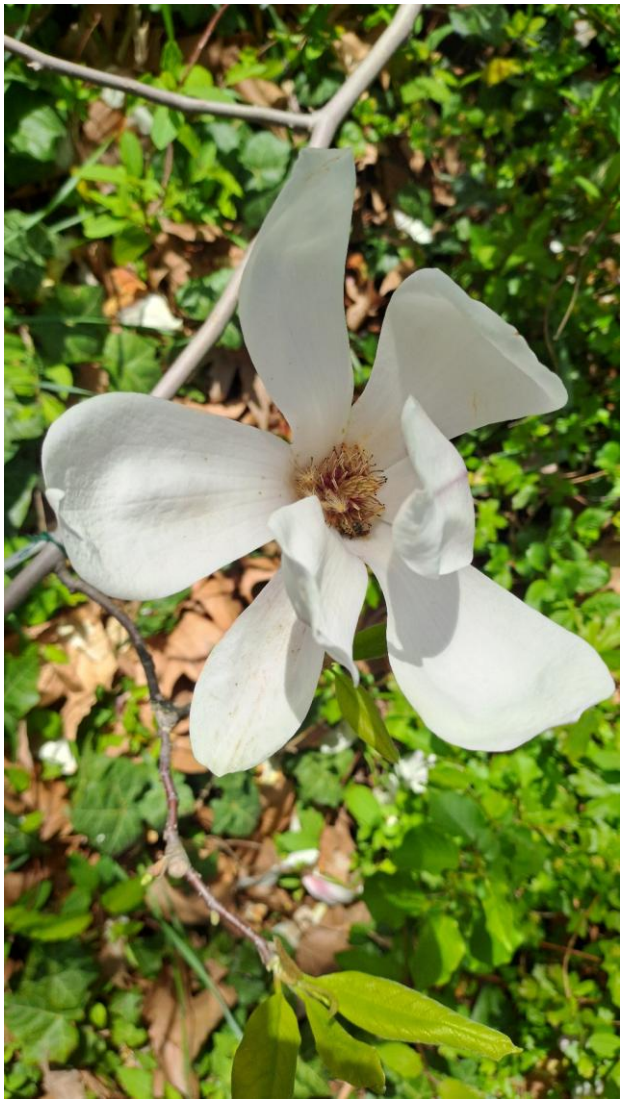

Magnolia grandiflora – örökzöld liliomfa, óriáslevelű ~

DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Magnolia × *soulangeana* - nagyvirágú liliomfa, rózsaszín ~

DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Paeonia × *suffruticosa* (syn. *Paeonia suffruticosa*)
(*P. jishanensis* × *P. rockii*) - fás bazsarózsa

DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

Rhododendron kaempferi - Kämpfer havasszépe, rododenron, hangarózsa, havasszépe, havasi rózsa, azálea

DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

Salix caprea – kecskefűz

DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Salix babylonica 'Aranyspirál' - sárgakérgű spirálfűz, mandzsu fűz 'Aranyspirál' fajtája

Salvia yangii (syn. *Perovskia atriplicifolia*) - kék sudárzsálya, kék~, kék ajak~

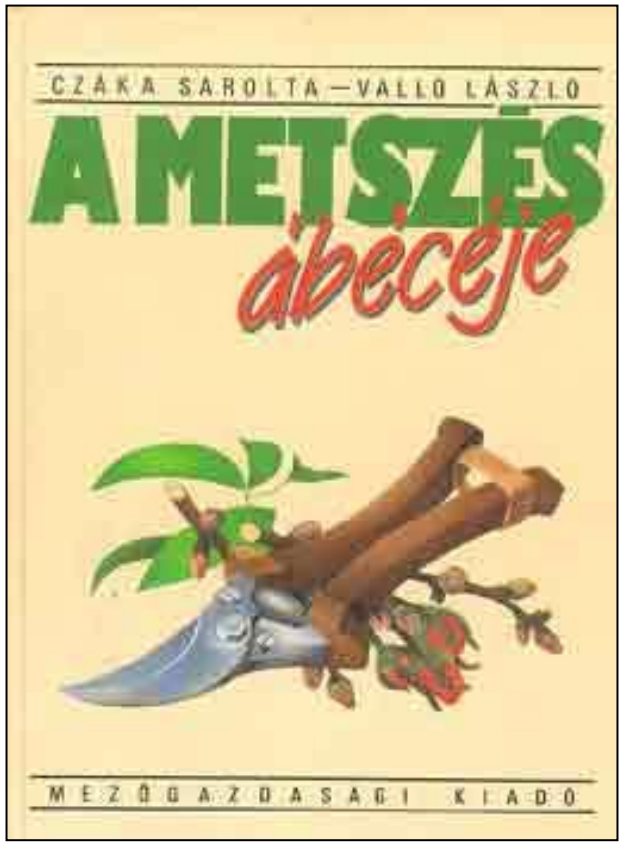
DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

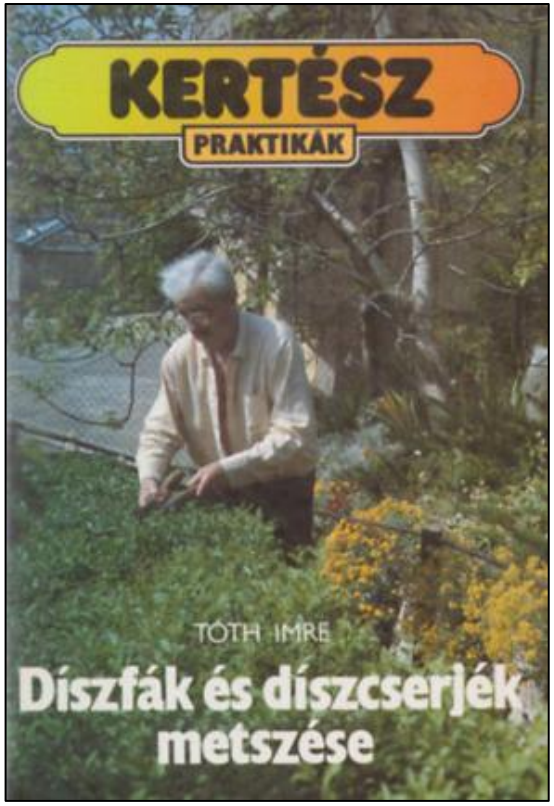
MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Vitex agnus-castus f. *latifolia* - széleslevelű barátcserje

AJÁNLHATÓ ÉS FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM

DÍSZCSERJÉK IFJÍTÁSAI

MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!